

PAKDEMIRLI/Türkiye

Emsal Karar | 35839/97 | Derdest | Standart İzleme | Karar Tarihi: 22/02/2005 | Kararın

Kesinleşme Tarihi: 22/05/2005

Davaya ilişkin Açıklamalar:

Pakdemirli dava grubu, özel hukuk tazminat davaları (Türk Borçlar Kanunu 49. madde, Türk Medeni Kanunu 24. ve 25. maddeler) nedeniyle Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin 10. maddesi ile korunan ifade özgürlüğünün ihlali kararı verilen toplam 14 davadan oluşmaktadır ve davalar şu şekilde sonuçlanmıştır:

- Başvurucular aleyhine orantısız miktarda tazminata hükmedilmiştir (Pakdemirli ve Öztürk Cihan),
- Kamusal figürler ve siyasetçiler ile ilgili davalar (Ayhan Erdoğan, Turhan ve Öztürk Cihan) veya akademik özgürlük ile ilgili davalarda (Sorguç) hakaret ve kişilik haklarına saldırı iddiaları incelenirken değer yargısı ve olgu aktarımı arasında ayırım yapılmamıştır,
- Başvurucuların özel hukuk hakaret davalarında iyi niyetini ve kamusal ilgi unsurunu kanıtlamaktaki imkansızlığı (Saygılı ve Diğerleri)

Kararın İcrasının Mevcut Durumu:

Güncellenmiş eylem raporu 30/10/2019 tarihinde teslim alınmıştır. İnceleme yapılmaktadır.

Bireysel önlemler: Mahkeme tarafından hükmedilen zararın tazmini zamanında ödenmiştir. Başka bir bireysel önleme hükmedilmemiştir.

Genel önlemler: 21 Haziran 2018 tarihinde sunulan eylem raporunda özel hukuk hakaret davalarına ilişkin Anayasa Mahkemesi ve Yargıtay tarafından verilen ve Sözleşme standartlarının uygulandığını gösteren bazı örnek kararlar sunulmuştur.

Bununla birlikte, yerel mahkemelerde halen devam etmekte olan özel hukuk hakaret davaları olduğu görülmektedir. Bu bağlamda İnsan Hakları Komiseri, 15 Şubat 2017 tarihli Türkiye'de ifade özgürlüğü ve basın özgürlüğü Memorandumunda şunları belirtmiştir: "... Bu duruma kamu görevlilerine hakaret nedeniyle açılan çok sayıda hukuk davası eşlik etmektedir. Örneğin Ankara Belediye Başkanı Twitter'da kendisini eleştirenlere karşı 3.000 hakaret davası açmasıyla övünmüştür. Bu aşırı bir örnek olsa da Türkiye'de hakaret hükümlerinin daha önce AİHS'yi ihlal edildiği tespit edilmiş olmasına rağmen, diğer birçok kamu görevlisi başta gazeteciler ve milletvekilleri de dahil olmak üzere muhalefet siyasetçileri aleyhine hakaret davaları açmış ve tazminat talep etmiştir" (§57).

27 Kasım 2018 tarihinde Mahkeme, yerel mahkemelerin ifade özgürlüğü ile kişilerin itibarının korunması arasında yapılan dengelemeye ilişkin gerekçesiz karar verdiği nedeniyle *Talu Başvurusunda* (63465/12), 10. Madde ihlaline hükmetmiştir. Ayrıca Mahkeme, 2018 yılında özel hukuk hakaret davalarına ilişkin olarak üç davayı hükümete bildirmiştir (*Üçer* (27448/12), *Aydın* (57092/15) and *Kılıçdaroğlu* (16558/18)).

Yargıtay ve Anayasa Mahkemesi'nin yeni geliştirilen içtihatları Sözleşme standartlarına uygun görünse de özel hukuk hakaret davaları ilgili sorunların Mahkeme'nin Pakdemirli kararının kesinleştiği 2005 yılından bu yana çözülmemiş olduğu görülmektedir. Benzer şekilde, hakaret suçu nedeniyle verilen ceza hükümleri ile ilgili üç davadan oluşan Artun ve Güvener grubu, 2007 yılından beri Komite önünde derdesttir. Ayrıca Komite'nin benzer iki farklı davayı da hükümete bildirdiği görülmektedir. (*Büyükerşen* (69975/12), *Ataç* (70607/12)).

Yukarıdaki bilgilerin ışığında, yetkililerin gelecekte benzer ihlalleri önlemek için öngörülen genel tedbirler hakkında bilgi vermesi ve ayrıca:

- ✓ Orantılılık ve denge değerlendirmelerini Sözleşme standartlarıyla uyumlu hale getirdiklerini gösteren, özel hukuk ve ceza hakaret davalarına ilişkin ilk derece mahkemelerinin örnek kararları;
- ✓ son beş yıl içinde özellikle Cumhurbaşkanı, Başbakan veya diğer politikacılar tarafından açılan özel hukuk ve ceza hakaret davalarının sayısını ve sonuçlarını gösteren istatistiksel veriler;

- ✓ Özel hukuk hakaret davalarında hükmedilen tazminat miktarları, tazminat yerine hükmedilen diğer eski haline getirme/kararları gösteren istatistiksel veriler
- ✓ İlk derece mahkemeleri tarafından verilen cezai mahkumiyet kararlarının sayısına ilişkin istatistiksel veriler sunması beklenmektedir.